

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Ing. Renata Honzáková
Ochrana dřevin v českém právu

Bakalářská práce

Olomouc 2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Ochrana dřevin v českém právu vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 13. 2. 2012

Ing. Renata Honzáková

Poděkování:

Dovoluji si tímto poděkovat JUDr. Ing. Filipu Dienstbierovi, Ph. D. za jeho odborné vedení při vypracování bakalářské práce, za poskytování cenných rad a podkladů.

Úvod	5
1. Dřevina a její postavení v českém právu	6
2. Ochrana dřevin z pohledu ochrany přírody	10
2.1. Právní nástroje ochrany dřevin	10
2.2. Problematika ochrany dřevin rostoucích mimo les	13
2.2.1. Kácení dřevin na základě povolení (§ 8 odst. 1)	16
2.2.2. Kácení dřevin se stanovenou velikostí případně jinou charakteristikou (§ 8 odst. 3)	19
2.2.3. Ostatní zvláštní režimy (§ 8 odst. 2, 4)	20
2.2.4. Srovnání právních úprav kácení dřevin před 30. 11. 2009 a dnes	21
2.2.5. Kompenzace povoleného kácení	23
3. Vybrané problematiky správního řízení o povolení ke kácení dřevin rostoucích mimo les	26
3.1. Identifikace žadatele	26
3.2. Účast občanských sdružení	28
3.3. Postavení obce v řízeních o povoleních ke kácení dřevin rostoucích mimo les	30
3.4. Orgány ochrany přírody v oblasti povolování kácení dřevin	32
Závěr	36
Seznam použitých zdrojů	37
Shrnutí	41
Summary	42
Seznam klíčových slov v českém a anglickém jazyce	43

Úvod

Dřevina, jakožto nedílná součást volné krajiny i většiny urbanizovaných částí ve městě, zasluhuje nepochybně naši ochranu. Důvodů pro její ochranu by se našlo mnoho. Od zlepšování mikroklima, zachycování prachu, tvorby biotopu jiným organismům, přes její funkci meliorační či stabilizační, funkci estetickou, kdy může odclonit pohled na nevzhledný prvek v krajině, až po funkci historickou (např. lípy vysazené u pomníčků).

Cílem mé práce je zpracovat stručný rámcový přehled ochrany dřevin v českém právu odrážející současnou právní úpravu platnou k 31. 12. 2011, s podrobnějším zaměřením na problematiku ochrany dřevin z pohledu ochrany přírody a zejména úpravu týkající se obecné ochrany dřevin rostoucích mimo les. Vzhledem k charakteru a rozsahu mé práce se s podrobnějším rozбором zaměřím jen na vybrané problematiky této oblasti. Ve snaze o maximální prostor pro hlubší studium vybraných problematik bude záměrně vypuštěna část týkající se odpovědnosti na úseku ochrany dřevin.

Ochrana dřevin rostoucích mimo les a zejména její část, týkající se povolování kácení dřevin, patří k nejčastěji se vyskytujícím a základním řešeným otázkám na úseku ochrany přírody a krajiny. Tato problematika je svěřena orgánům ochrany přírody na různé hierarchické i kvalitativní úrovni a tato pestrost se odráží při vlastním výkonu této agendy. Jedním z orgánů, které agendu vykonávají, jsou obecní úřady. Na těch nejmenších pak tuto činnost za obecní úřad řeší starosta.

Dílčím cílem práce je poukázat na vybrané otázky řešené v rámci uvedeného řízení o povolování kácení dřevin, provést srovnání současné právní úpravy s právní úpravou před 1. 12. 2009, zejména týkající se orgánů ochrany přírody a zvláštních režimů povolování kácení dřevin, a navrhnout případné úpravy v legislativě, které by vedly ke zjednodušení a účelnému výkonu státní správy na tomto úseku.

Téma ochrany dřevin v českém právu jsem si vybrala, protože se dané problematice profesně věnuji více než deset let. Jakožto pracovník odvolacího orgánu na úseku povolování kácení dřevin, který se rovněž podílí na metodickém vedení jednotlivých správních orgánů, mám možnost od počátku získání této kompetence ze strany krajských úřadů na základě vlastní správní praxe napomoci k identifikaci a odstraňování některých problémů současné právní úpravy.

1. Dřevina a její postavení v českém právu

Máme-li se zabývat dřevinami, je nutné si nejprve specifikovat, co chápeme jako dřevinu. Dřevina z pohledu dendrologického je v odborné literatuře charakterizována jako „víceletá rostlina se zdřevnatělým stonkem, který nese obnovovací pupeny na nadzemních dřevnatých prýtech. Dělí se na polokeře, vytrvalé rostliny se zdřevnatělou spodní částí prýtů, jejichž vrcholové části zůstávají bylinné a nepřezimují, keříky, drobné keře hustě větvené nízko nad zemí, keře, dřeviny celé zdřevnatělé a větvené již od báze, stromy a liány.“¹ V jiné literatuře se můžeme setkat s dělením podle růstových forem dřevin na strom, keř a liánu².

V českém právu základní vymezení tohoto pojmu není definováno. Obsahuje však pojem dřevina rostoucí mimo les³, který vymezuje dřeviny z pohledu jejich územního výskytu. Jedná se o dřeviny, jež rostou na pozemcích mimo lesní půdní fond⁴ a zahrnují všechny růstové formy dřevin, tedy stromy i keře. Dřevinou rostoucí mimo les je vzrostlý soliterní strom uprostřed návsi, který byl zasazen úmyslně člověkem, stejně jako drobný keř, vyrostlý samovolně z náletu uprostřed polí. Může se jednat o samostatně rostoucí dřevinu či v zápoji, rostoucí v zahradě i u vodního toku, jakéhokoliv stáří či druhu, z definice nejsou vyjmuty ani ovocné dřeviny⁵.

Dřevinu z pohledu práva je třeba na jedné straně chápat jako předmět soukromoprávních vztahů, vystupující v právu soukromém, na druhé straně se jedná rovněž o veřejnoprávní statek, který má stát zájem chránit jako nedílnou součást životního prostředí.

V soukromoprávních vztazích je dřevina soukromoprávním statkem, který je předmětem vlastnictví, s nímž vlastník může nakládat v mezích zákona. S vlastnictvím je spojeno právo držby, užívání, požívání jeho plodů a užitků a nakládání s ním⁶, přičemž podle dalších skutečností se v případě dřeviny může

¹ NOVOTNÁ, Dagmar a kol. *Úvod do pojmosloví v ekologii krajiny*. Praha: MŽP ve spolupráci s vydavatelstvím ENIGMA, s.r.o., 2001. s. 59

² KOLARÍK, Jaroslav a kol. *Péče o dřeviny rostoucí mimo les - I*. Vlašim: ČSOP, 2003. s. 28

³ § 3 odst. 1 písm. i) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o ochraně přírody a krajiny)

⁴ § 3 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o lesích)

⁵ Ochrana dřevin rostoucích mimo les se vztahuje i na ovocné dřeviny v soukromých zahradách. Případy, kdy ovocné dřeviny v soukromých zahradách jsou chápány jako dřeviny vyjmuté z ochrany dřevin rostoucích mimo les podle zákona o ochraně přírody a krajiny je nutno posuzovat jako správnou praxi rozcházející se s platnou právní úpravou. Viz Sdělení č. 14 odboru legislativního MŽP ve Věstníku MŽP č. 7/1999.

⁶ § 123 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen občanský zákoník)

jednat o samostatnou movitou věc, součást věci či příslušenství věci. Správné vyřešení otázky vlastnictví dřevin je předpokladem pro určení povinného subjektu nejen z hlediska obecně stanovených povinností dopadajících na vlastníka věci⁷, ale i speciálních ustanovení obsažených v právním řádu ve vztahu k ochraně dřevin⁸.

Při hledání odpovědi na otázku, kdo je vlastníkem konkrétní dřeviny, je třeba především vycházet z platné právní úpravy obsažené v občanském zákoníku, podle které je dřevina rostoucí na konkrétním pozemku součástí tohoto pozemku⁹. S takovou dřevinou není možné samostatně právně disponovat, je považována za součást věci.¹⁰ Vlastníkem dřeviny je vlastník pozemku, na kterém dřevina roste a toto vlastnictví neovlivňuje ani skutečnost, zda výsadbu prováděla jiná osoba. Vlastnictví k dřevině rostoucí na konkrétním pozemku nabývá vlastník společně s nabytím vlastnictví pozemku. V případě výsadby dřeviny na pozemek ve vlastnictví určité osoby se tato osoba stává vlastníkem dřeviny okamžikem výsadby na daný pozemek.

„Druhou skupinu dřevin tvoří ty, s kterými je možné volně nakládat a které nejsou pevně spojeny s pozemkem. Tento případ se týká např. kontejnerového způsobu pěstování dřevin, školkařských výpěstků atd. Takové dřeviny jsou posuzovány jako samostatné právní věci. Třetí skupinu tvoří dřeviny na stavbách, typické jsou např. dřeviny na rybníčních hrázích či střechách budov. Tyto dřeviny sdílí osud stavby, přičemž pro vlastnictví stavby podle českého právního řádu platí, že může být odlišné od pozemku, na kterém stavba stojí.¹¹ Vlastnictví těchto dřevin se pak bude posuzovat s ohledem na vlastnictví stavby. Poslední skupinu dřevin, jež má samostatnou úpravu, tvoří silniční vegetace, u níž obecně platí její příslušenství k pozemní komunikaci. Výjimku potom tvoří porosty v průjezdních úsecích silnic, kdy dřeviny nejsou součástí ani příslušenstvím průjezdního úseku silnice.“¹²

⁷ Např. v občanském zákoníku zakotvené omezení vlastníků věci zdržet se všeho, čím by nad míru přiměřenou obtěžoval jiného nebo čím by vážně ohrožoval výkon jeho práv.

⁸ Např. povinnost péče o dřeviny se stanoví minimálního rozsahu, obsažená v § 7 zákona o ochraně přírody a krajiny

⁹ Podle § 120 občanského zákoníku je součástí věci je vše, co k ní podle její povahy náleží a nemůže být odděleno, aniž by se tím věc znehodnotila.

¹⁰ DIENSTBIER, Filip. *Povinnost péče o stromy a právní následky jejího neplnění*. Zahrada-park-krajina, 2009, č. 1. s. 29

¹¹ § 120 odst. 2 občanského zákoníku stanovuje, že stavba není součástí pozemku.

¹² DIENSTBIER, Filip. *Povinnost péče o stromy a právní následky jejího neplnění*. Zahrada-park-krajina, 2009, č. 1. s. 29 a rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 8. 2004, č.j. 7 A 46/2001-56

Dřevinu je na druhé straně třeba chápat rovněž jako součást životního prostředí. Nezbytnost a důležitost ochrany životního prostředí je zřejmá ze zakotvení na nejvyšší úrovni právního řádu. Její promítnutí nalezneme v Ústavě ČR, čl. 7¹³ či přímo v její preambuli¹⁴. Ochrana životního prostředí se rovněž věnují některé články Listiny základních práv a svobod¹⁵. Konkrétnější, rámcovou podobu ochrany životního prostředí a tedy i dřevinám vtiskává zákon o životním prostředí¹⁶, podrobněji jej rozvádí jednotlivé složkové zákony.

Problematiky ochrany dřevin jako veřejnoprávního statku se dotýká více právních předpisů různé právní síly. Především je třeba uvést zejména zákon o ochraně přírody a krajiny či zákon o lesích. Jeden svou ochranu zaměřuje jen na dřeviny rostoucí na pozemcích určených k plnění funkce lesa, kdy je chrání jako součást tohoto lesního porostu, druhý se věnuje ochraně dřevin obecně a obsahuje i speciální úpravu ochrany dřevin rostoucích mimo les. Podrobnější úpravě ochrany dřevin, z pohledu zákona o ochraně přírody a krajiny, se budu více věnovat v následujících kapitolách.

„Řada právních předpisů pak stanoví určité limity ochrany dřevin, pravidelně v souvislosti s ochranou určitých zvláštních zájmů. Jedná se buď o různá zvláštní oprávnění příslušných úřadů či jiných subjektů, nebo striktní zákazy výsadeb dřevin a jiných činností na určitých plochách, či přinejmenším o podmíněnost výkonu těchto činností povolením nebo souhlasem oprávněného subjektu.“¹⁷ Jedním z takových předpisů je i zákon č. 254/2001 Sb., vodní zákon, ve znění pozdějších předpisů¹⁸.

Problematiky ochrany dřevin se však dotýkají i další zákony, např. zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších

¹³ „Stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství.“

¹⁴ „My, občané České republiky... odhodláni společně střežit a rozvíjet zděděné přírodní a kulturní, hmotné a duchovní bohatství...“

¹⁵ Např. čl. 6 – ochrana života, čl. 11 - omezení vlastnictví – „výkon vlastnictví nesmí poškozovat přírodu a životní prostředí“, čl. 35 – právo každého na příznivé životní prostředí, čl. 36 - soudní ochrana Listiny základních práv a svobod (vyhlášené předsednictvem ČNR jako součást ústavního pořádku České republiky pod č. 2/1993 Sb.), dále jen Listina základních práv a svobod.

¹⁶ zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o životním prostředí)

¹⁷ DIENSTBIER, Filip. *Vybrané otázky právní úpravy ochrany dřevin v ČR*. Rosice: SCHOLA ARBICULTURA s.r.o., 2002. s. 8

¹⁸ Např. § 49 odstraňování a vysazování stromů a keřů na pozemcích při korytě vodního toku, § 58 odst. 2 písm. a), zákaz vysazování dřevin na ochranných hrázích, § 59 odst. 1 písm. j), odstraňování náletových dřevin z hrází sloužících k ochraně před povodněmi, ke vzdouvání vody nebo k akumulaci vody.

předpisů¹⁹, zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů²⁰ či zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů²¹. Specifická úprava ochrany dřevin pak může být i v každé jednotlivé obci, a to z důvodu normotvorné pravomoci jednotlivých obcí²², kdy oprávnění vydávat obecně závazné vyhlášky přísluší zastupitelstvu obce²³.

Dřevina tedy může být předmětem zájmu jak v právu soukromém tak veřejném. V situacích, kdy dochází ke střetu těchto dvou zájmů, ochrany životního prostředí na jedné straně a vlastnického práva na straně druhé, má ochrana životního prostředí přednost před výkonem práv vlastníka²⁴.

¹⁹ Např. v rámci územního plánování, při ochraně územního systému ekologické stability, jehož součástí dřeviny jsou, režim povolování staveb či kolaudace. Orgán ochrany přírody je v jednotlivých řízeních dotčeným orgánem státní správy a zájmy ochrany přírody hájí formou závazných stanovisek.

²⁰ Jako součást kulturní nebo národní kulturní památky.

²¹ Ochrana dřevin v rámci ochrany rostlin.

²² Obec je v rámci své samostatné působnosti nadána normotvornou pravomocí k vydávání obecně závazných vyhlášek. Mohou tak v souladu s § 10 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o obcích), mimo jiné ukládat povinnosti k ochraně životního prostředí, zeleně v zástavbě a ostatní veřejné zeleně.

²³ Čl. 104 odst. 3 Ústavy ČR

²⁴ čl. 11 Listiny základních práv a svobod

2. Ochrana dřevin z pohledu ochrany přírody

2.1. Právní nástroje ochrany dřevin

Ochranu dřevin z pohledu ochrany přírody nalezneme v zákoně o ochraně přírody a krajiny. Ten rozlišuje několik právních nástrojů, jež jsou účelně využívány k ochraně dřevin. Lze si je z hlediska jejich účelu rozdělit do dvou skupin. Jedna skupina nástrojů je zaměřena cíleně na ochranu konkrétních dřevin a řadíme sem např. institut památných stromů²⁵ či základní právní nástroj ochrany dřevin formulovaný v § 7 - § 9, ochranu dřevin rostoucích mimo les. Jejich účelem je přímá ochrana dřeviny, zaměřená na konkrétního jedince.

Do druhé skupiny právních nástrojů řadíme takové instituty, které primárně slouží k ochraně určité části přírody a dřeviny, jsou její součástí. Může se jednat o ochranu určité populace či určitého území. Řadíme sem významné krajinné prvky²⁶, územní systémy ekologické stability²⁷, z druhové ochrany jak obecnou ochranu rostlin²⁸, tak ochranu zvláště chráněných druhů rostlin²⁹, z územní ochrany přechodně chráněné plochy, zvláště chráněná území³⁰, ochranu soustavy Natura 2000³¹ a zejména jejich evropsky významných lokalit, či ochranu krajinného rázu³².

Z pohledu členění zákona o ochraně přírody a krajiny na obecnou ochranu přírody a krajiny a zvláštní, v obecné ochraně najdeme dva nástroje ochrany,

²⁵ Ochranu památných stromů obsahuje zákon o ochraně přírody a krajiny v § 46 a § 47. Jako památný strom může být chráněna individuálně jedna dřevina, ochrana se však může týkat i celé skupiny dřevin, např. aleje. Dle posledního sčítání památných stromů je v Olomouckém kraji takto chráněno 252 objektů.

²⁶ Dle § 3 zákona o ochraně přírody a krajiny se jedná o lesy, či údolní nivy, může se však jednat i o registrované významné krajinné prvky podle § 6 tohoto zákona.

²⁷ Jedná se, dle definice obsažené v zákoně o ochraně přírody a krajiny, o vzájemně propojený soubor přirozených i pozmeněných, avšak přírodě blízkých ekosystémů, které udržují přírodní rovnováhu. Jsou tvořeny systémem biocenter a biokoridorů místní, regionální i nadregionální úrovně.

²⁸ Upravenou v § 5 zákona o ochraně přírody a krajiny, řešící ochranu druhů.

²⁹ Zvláště chráněné druhy rostlin zákon o ochraně přírody a krajiny rozděluje podle stupně ohrožení do tří kategorií, kategorie ohrožené, silně ohrožené a kriticky ohrožené.

³⁰ Zákon o ochraně přírody a krajiny rozlišuje 6 kategorií zvláště chráněných území. Od národních parků a chráněných krajinných oblastí jako rozsáhlých území, které jsou předmětem územní ochrany, přes území menšího charakteru národního významu, národní přírodní rezervace a národní přírodní památky, až po rozsahem území nejmenší a z hlediska hierarchického řazení těchto území podle důležitosti stojící na nejnižší úrovni, přírodní rezervace a přírodní památky.

³¹ Natura 2000 tvoří soustava chráněných území vytvořená na území České republiky na základě implementace směrnice 2009/147/ES O ochraně volně žijících ptáků (tzv. směrnice o ptácích) a směrnice 92/43/EHS O ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (tzv. směrnice o stanovištích). Tato soustava je vytvářena podle stejných principů na území všech států Evropské unie s cílem zajistit ochranu vybraným rostlinám, živočichům a typům přírodních stanovišť. Tuto soustavu tvoří evropsky významné lokality, kterých je na území Olomouckého kraje 70, a ptačí oblasti, z nichž na území Olomouckého kraje jsou 4.

³² K ochraně krajinného rázu s významnými soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami se zřizuje formou obecně závazného předpisu přírodní park.

primárně se zaměřující na dřeviny jako předmět ochrany, obecnou ochranu rostlinných druhů a obecnou ochranu dřevin rostoucích mimo les³³. Institut obecné ochrany rostlin má širší dopad z pohledu rostlinných druhů, neboť se vztahuje na všechny rostlinné druhy, z pohledu rozlišení rostlin podle charakteru růstu tedy jak na byliny, tak na dřeviny. Planě rostoucí rostlinou je: *„jedinec nebo kolonie rostlinných druhů včetně hub, jejichž populace se udržují v přírodě samovolně. Rostlinou jsou všechny její podzemní a nadzemní části.“*³⁴ Obecná ochrana rostlin rovněž nezohledňuje, na jakém typu pozemku rostlina roste, a ve stejném rozsahu se týká i všech druhů živočichů. Naproti tomu ochrana dřevin rostoucích mimo les se dotýká jednoznačně územně definované skupiny dřevin. Její úpravě je věnována samostatná kapitola.

V rámci obecné ochrany rostlin jsou chráněny všechny druhy rostlin před: *„zničením, poškozováním, sběrem či odchytem, který vede nebo by mohl vést k ohrožení těchto druhů na bytí nebo jejich degeneraci, k narušení rozmnožovacích schopností druhů, zániku populace druhů nebo zničení ekosystému, jehož jsou součástí.“*³⁵ Účelem je tedy ochrana rostlinných druhů, která je zajišťována i skrze dřeviny. Tato ochrana se však neuplatňuje v případě zásahů při hubení rostlin a živočichů upravených zvláštními předpisy. V případě, že dojde k porušení podmínek obecné ochrany rostlinných druhů, je orgán ochrany přírody oprávněn k zásahu a to formou zakázání nebo omezení rušivé činnosti.

Další nástroj, který je zařazen dle členění zákona v obecné ochraně přírody a krajiny, je významný krajinný prvek. Tento institut slouží k ochraně určité části přírody. V případě části přírody definované zákonem³⁶ může být dřevina jeho součástí. U významného krajinného prvku zaregistrovaného orgánem ochrany přírody³⁷ je dřevina přímo tímto prvkem či opět jeho součástí. Ochrana významných prvků proti poškozování či ničení nebo ohrožení či oslabení ekologicko-stabilizační funkce je zajištěna stanovením povinnosti opatřit si závazné stanovisko orgánu ochrany přírody v případech stanovených zákonem.

³³ DIENSTBIER, Filip. *Vybrané otázky právní úpravy ochrany dřevin v ČR*. Rosice: SCHOLA ARBICULTURA s.r.o., 2002. s. 8

³⁴ § 3 odst. 1 písm. c) zákona o ochraně přírody a krajiny

³⁵ § 5 odst. 1 zákona o ochraně přírody a krajiny

³⁶ Tzv. významný krajinný prvek ze zákona o ochraně přírody a krajiny- lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera, údolní nivy.

³⁷ Registrace je prováděna rozhodnutím a provádí je pověřený obecný úřad.

I institut územního systému ekologické stability lze chápat jako další z nástrojů ochrany dřevin, neboť dřeviny jsou zde součástí jednotlivých skladebných prvků, ekosystémů. Jeho vytváření je veřejným zájmem, přičemž jeho ochrana je stanovena jako povinnost všech vlastníků a uživatelů pozemků tvořících jeho základ.

Vedle obecné ochrany rostlin zákon rozeznává i institut zvláště chráněných rostlin. V zájmu ochrany těchto druhů jsou stanoveny činnosti, které jsou zákonem zakázané provádět. Prolomení zákazu je možné jen v případě udělení výjimky. Tento institut se dotýká menší skupiny dřevin. Mezi chráněné druhy patří např. tis červený či bříza zakrslá³⁸.

Dřeviny však mohou být chráněny i v rámci ochrany zvláště chráněných druhů živočichů jako součást biotopu, ve kterém tyto živočichové žijí. I v případě této ochrany jsou v zájmu ochrany druhů stanoveny činnosti zákonem zakázané.

Zvláštním institutem individuální ochrany zaměřeným na ochranu konkrétních stromů jsou památné stromy. Jeho prostřednictvím jsou chráněny mimořádně významné stromy, jejich skupiny či stromořadí, proti činnostem, které mají nebo by mohly mít pro daný strom negativní dopad. Za památný strom se dřevina prohlašuje rozhodnutím. V případě památných stromů se může jednat o jednu, ale i více dřevin současně.

Dřevina je také chráněna jako součást krajiny podílející se na utváření krajinného rázu. Ochrana krajinného rázu je zajištěna stanovením povinnosti opatřit si souhlas orgánu ochrany přírody k činnostem, které by mohly tento ráz snížit nebo změnit. K ochraně krajinného rázu může být orgánem ochrany přírody zřízen přírodní park.

V rámci dalších institutů je dřevina chráněna jako součást území, kterého se ochrana týká. Jedná se o různé formy územní ochrany. V případě přechodně chráněných ploch je při vyhlášení rozhodnutím omezeno takové využití území, které by bylo pro něj škodlivé. U zvláště chráněných území jsou stanoveny činnosti, které jsou z důvodu ochrany území zakázány provádět a dále při jejich vyhlášení dochází k vymezení činností vázaných na předchozí souhlas orgánu ochrany přírody. Podmínky ochrany tak mohou být nastaveny tak, že se přímo dotýkají i možného zásahu do jednotlivých dřevin či porostu. Poslední formou územní ochrany je

³⁸ Podle současného seznamu zvláště chráněných druhů rostlin, obsaženého v prováděcí vyhlášce č. 395/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen prováděcí vyhláška), se tato ochrana týká 17 druhů dřevin.

ochrana soustavy Natura 2000. V rámci předběžné ochrany evropsky významných lokalit je zakázáno jejich poškozování. Z tohoto zákazu je možné udělit výjimku pouze v případě existence veřejného zájmu. Evropsky významné lokality jsou chráněny před poškozováním a ničením a jejich využití nesmí způsobit závažné a nevratné poškození či zničení evropských stanovišť anebo stanovišť evropsky významných druhů vyžadujících územní ochranu tvořících jejich předmět ochrany a nesmí narušit jejich celistvost. Zásahy s potenciálem takového důsledku podléhají odsouhlasení orgánem ochrany přírody.

2.2. Problematika ochrany dřevin rostoucích mimo les

Ochrana dřevin rostoucích mimo les upravená v § 7 až § 9 zákona o ochraně přírody a krajiny je formou individuální ochrany. Patří mezi základní nástroje k zajištění ochrany přírody a krajiny³⁹ a vztahuje se na všechny dřeviny, které nerostou na pozemcích určených k plnění funkcí lesa. Správné stanovení na jakém pozemku dřevina roste, je rozhodující pro určení, zda se jí tato ochrana týká či nikoliv a jedná se o jediný určující znak. Při stanovení, zda je pozemek určený k plnění funkce lesa, se vychází z definice obsažené v lesním zákoně. Ve správní praxi toto rozlišení činí problémy spíše výjimečně. Za sledované období 2006 - 2011 neobsahovalo žádné rozhodnutí posuzované v rámci odvolacího řízení vedeného Krajským úřadem Olomouckého kraje chybnou aplikaci nástroje ochrany dřevin rostoucích mimo les na dřeviny rostoucí na pozemcích určených k plnění funkce lesa.

Ve správní praxi objevující se chybou je vylučování ovocných dřevin z výčtu dřevin, kterých se ochrana podle § 7 až § 9 zákona o ochraně přírody a krajiny týká. I tyto dřeviny, rostou-li na pozemku mimo pozemky určené k plnění funkce lesa, splňují kritéria vymezení pojmu dřevina rostoucí mimo les a vztahují se na ně stejné podmínky ochrany, neboť je zákon nijak nevylučuje.

Základní rozlišení dřevin podle pozemku, na kterém rostou, je nutné důsledně uplatňovat jen při aplikaci ochrany dřevin rostoucích mimo les. Nelze jej využívat např. při posouzení, zda se na konkrétní dřevinu vztahuje jiná ochrana vyplývající ze zákona o ochraně přírody a krajiny. Typickým příkladem je např. dřevina rostoucí v lese, kdy ochrana dřevin rostoucích mimo les se na ni nevztahuje. Jelikož je ale les

³⁹ § 2 odst. 2 písm. d) zákona o ochraně přírody a krajiny

významným krajinným prvkem definovaným zákonem o ochraně přírody a krajiny, je chráněna tato dřevina jako jeho součást. Stejně tak může požívat ochrany jako památný strom⁴⁰ či zvláště chráněný druh rostliny, vztahuje se na ni obecná ochrana rostlinných druhů a může být chráněna i jako součást zvláště chráněného území. Jednotlivé právní nástroje ochrany dřevin se aplikují nezávisle na sobě a v konkrétních případech často dochází k jejich překrytí.

Dřeviny rostoucí mimo les jsou obecně chráněny podle § 7 až § 9 zákona o ochraně přírody a krajiny, pokud se na ně nevztahuje ochrana přísnější⁴¹. Jejich ochrana je založena: „...*na třech principech. Principu ochrany, spočívajícím v zákazu ničení a poškozování těchto dřevin, principu péče, jež je povinností vlastníků pozemků, na nichž dřeviny rostou, a na principu zákazu kácení bez povolení, pokud zákon nestanoví výjimku.*“⁴²

Princip ochrany je postaven na zákazu provádění takových zásahů, jež mají na dřeviny fatální vliv v podobě jejich odumření či podstatného a nevratného poškození⁴³. Tento princip slouží k fundamentální ochraně existence jednotlivých dřevin a chrání dřevinu obecně vůči všem, kdo by chtěli takový zásah provést. Porušení tohoto zákazu je postihováno sankčně⁴⁴.

Naopak princip péče je postavený na uložení povinnosti konkrétnímu subjektu, vlastníkovi, pečovat o dřevinu a zahrnuje soubor takových činností, které je nutno provádět v průběhu růstu dřeviny na jejím stanovišti. Jedná se o provádění závlivky, hnojení, zabezpečení proti okusu, ořez dřeviny⁴⁵, monitoring jejího stavu či např. o zajištění nejrůznějších konzervačních ošetření (sanaci dutin, bezpečnostní vazby). Účelem těchto činností a zásahů do dřevin je zajistit dlouhodobé udržení a zlepšení stavu dřeviny.

⁴⁰ blíže REŠ, Bohumil. *Památné stromy*. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 1998. s. 64

⁴¹ Takovou ochranou může být ochrana památných stromů, tedy zvláštní individuální ochrana nebo ochrana druhová.

⁴² DAMOHORSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C.H. Beck, 2010. s. 368

⁴³ Poškození a ničení dřevin blíže rozvádí § 8 prováděcí vyhlášky a popisuje jej jako nedovolený zásah, který způsobí podstatné a trvalé snížení jejich ekologických a estetických funkcí nebo bezprostředně či následně způsobí jejich odumření.

⁴⁴ § 87 a § 88 zákona o ochraně přírody a krajiny

⁴⁵ Např. výchovný, zdravotní, bezpečnostní, redukční či zmlazovací řez.

Třetí princip obecně formulovaného zákazu kácení bez povolení je promítnutím principu prevence⁴⁶, jako obecného právního principu s jeho zvláštním významem v ochraně životního prostředí. Dřeviny jsou chráněny proti pokácení zákazem a jejich kácení lze provést po vydání povolení. Princip zákazu kácení dřevin rostoucích mimo les bez povolení vyjádřený v § 8 odst. 1 zákona o ochraně přírody a krajiny se vztahuje na všechny tyto dřeviny, pokud zákon nestanovuje jiný postup. Obecně je tak získání povolení, které je vydáváno orgánem ochrany přírody, zákonnou podmínkou pro provedení vlastního kácení. Jeho povolení je možné za zákonem stanovených podmínek, kterými se budu později zabývat podrobněji.

Zákon o ochraně přírody a krajiny vyjmenovává výjimky, kdy k vlastnímu kácení povolení není třeba. Jedná se o případy kácení dřevin se stanovenou velikostí či jinou charakteristikou, je-li jejich stavem zřejmě a bezprostředně ohrožen život či zdraví nebo hrozí-li škoda značného rozsahu, dále v případě kácení dřevin z důvodů pěstebních, při údržbě břehových porostů prováděné při správě vodních toků, k odstraňování dřevin v ochranném pásmu zařízení elektrizační a plynárenské soustavy prováděné při provozování těchto soustav a z důvodů zdravotních. Tyto výjimky je možné členit podle různých hledisek. Např. z hlediska vyžadování písemného oznámení lze hovořit o třech skupinách. První dvě skupiny výjimek vyžadují písemné oznámení v zákonem stanovené lhůtě. V prvním případě se jedná o oznámení před vlastním zásahem, 15 dnů předem⁴⁷, ve druhém případě po provedeném zásahu, ve lhůtě 15ti dnů od provedení⁴⁸. U třetí skupiny výjimek žádná oznamovací povinnost stanovená není⁴⁹. Z jiného hlediska je možné si výjimky rozdělit do dvou skupin. U první skupiny výjimek má orgán ochrany přírody možnost zasáhnout proti kácení před vlastním provedením⁵⁰, a to v případě, že toto kácení odporuje požadavkům na ochranu dřevin. U druhé skupiny výjimek tato možnost není. Orgán ochrany přírody se o kácení dozví po jeho provedení a do kácení

⁴⁶ § 415 občanského zákoníku - každý je povinen si počínat tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí a jeho konkretizace v § 17 a § 18 zákona o životním prostředí.

⁴⁷ U kácení dřevin z důvodů pěstebních, při údržbě břehových porostů prováděné při správě vodních toků, k odstraňování dřevin v ochranném pásmu zařízení elektrizační a plynárenské soustavy prováděné při provozování těchto soustav a z důvodů zdravotních.

⁴⁸ Je-li jejich stavem zřejmě a bezprostředně ohrožen život či zdraví nebo hrozí-li škoda značného rozsahu.

⁴⁹ U kácení dřevin se stanovenou velikostí či jinou charakteristikou.

⁵⁰ Bude se jednat o případy, kdy se orgán ochrany přírody má možnost dozvědět o zamýšleném kácení před jeho vlastním provedením, s možností do této činnosti zasáhnout pozastavením, omezením či zákazem za podmínek stanovených zákonem. Možnost zásahu do zamýšleného kácení je svěřena obecně obecním úřadům obcí s rozšířenou působností.

dřeviny tak nemůže zasáhnout⁵¹ nebo o kácení není informován⁵². Existenci výjimek z jinak obecně pojatého zákazu kácení dřevin rostoucích mimo les bez povolení si lze odůvodnit skutečností, že u kácení dřevin spadajících do těchto výjimek nedochází ke vzniku ekologické újmy nebo existencí jiného veřejného zájmu, který převyšuje zájem ochrany dřeviny.

Tyto tři pilíře, na kterých ochrana dřevin rostoucích mimo les stojí, doplňuje ještě jeden nástroj. Jedná se o fakultativní nástroj ukládání náhradní výsadby. Jeho použití je na správním uvážení správního orgánu. Ukládání náhradní výsadby slouží ke kompenzaci ekologické újmy vznikající pokácením dřevin. Tomuto nástroji a třetímu pilíři ochrany dřevin rostoucích mimo les se budu věnovat podrobněji.

2.2.1. Kácení dřevin na základě povolení (§ 8 odst. 1)

Pro možné vydání povolení ke kácení dřevin rostoucích mimo les zákon stanovuje podmínky, jež musí být kumulativně splněny. Jedná se o existenci závažných důvodů, na základě kterých je možné povolení vydat, a provedení vyhodnocení funkčního a estetického významu dřevin. Při posuzování žádosti a vydávání povolení uplatňuje správní úřad při svém postupu zásadu materiální pravdy a princip volného hodnocení důkazů⁵³.

Pro kácení dřevin na silničních pozemcích a u železničních drah platí zvláštní úprava povolování kácení těchto dřevin. Orgán ochrany přírody může takové povolení vydat jen po dohodě s příslušnými správními úřady. U silničních pozemků se jedná o silniční správní úřad, který je rozdílný podle typu silničního pozemku. U dálnic je tímto správním úřadem Ministerstvo dopravy, u silnic I. třídy krajský úřad, u silnic II. a III. třídy obecní úřady obcí s rozšířenou působností a u místních a veřejně přístupných účelových komunikací obecní úřady. U železničních drah se jedná o dohodu s drážním správním úřadem, kterým je Drážní úřad, se sídlem Wilsonova 300/8, 121 06 Praha 2 – Vinohrady. Se zavedením této nové úpravy, spočívající v uzavírání dohod s příslušným správním úřadem došlo ke ztížení postupu při kácení dřevin v těchto úsecích oproti původní úpravě a je otázkou, zda to tak zákonodárce zamýšlel. Zavedením uzavírání dohod s jednotlivými správními úřady z hlediska

⁵¹ Jedná se o kácení dřevin, kdy je jejich stavem zřejmě a bezprostředně ohrožen život či zdraví nebo hrozí-li škoda značného rozsahu.

⁵² Kácení dřevin se stanoví velikostí či jinou charakteristikou.

⁵³ § 3 a § 50 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen správní řád)

časového a procesního se proces povolování prodlužuje, přičemž ani jeden z těchto úřadů nevystupuje v řízení v pozici subjektu hájícího veřejný zájem, ochranu dřevin. Nejčastějším dotazem který se objevuje ve správní praxi v souvislosti s tímto ustanovením je, zda může správní orgán vydat povolení ke kácení, pokud by nebyla uzavřena dohoda s příslušnými správními úřady. Jsem toho názoru, že jelikož se jedná o obligatorní povinnost stanovenou zákonem, kdy zákon možnost vydání povolení připouští jen po uzavření dohody, neexistence této dohody by znamenala znemožnění vydání daného povolení. Správní úřad by tak nemohl vydat povolení ke kácení ani u takových dřevin, jejichž fyziologický stav by tomu nasvědčoval.

Správní řízení o vydání povolení ke kácení dřevin rostoucích mimo les se zahajuje na základě žádosti podané žadatelem. Obsahové náležitosti žádosti jsou obligatorně stanoveny⁵⁴. Těmito náležitostmi jsou, kromě obecných náležitostí podání podle obecné procesní úpravy⁵⁵, jméno a adresa žadatele, doložení oprávnění k pozemku, tedy vlastnického práva, pokud jej nelze ověřit z katastru nemovitostí, nájemního nebo uživatelského vztahu k pozemkům a k dřevinám rostoucím mimo les. Dále je nezbytné uvést specifikaci dřevin, které mají být povoleny ke kácení. V případě stromu obvod kmene měřený ve výšce 130 cm nad zemí, v případě keřů velikost plochy zamýšleného kácení a zdůvodnění žádosti. Přesná a jednoznačná specifikace dotčených dřevin je důležitá zejména s ohledem na správné určení, o které dřeviny se v daném řízení jedná⁵⁶. Obsahové náležitosti žádosti jsou ze strany žadatelů podceňovány, nepřesná identifikace či nedostatečně uvedené zdůvodnění žádosti patří k nejčastějším se vyskytujícím nedostatkům. Přitom právě argumenty uváděné v odůvodnění žádosti jsou při jejím posuzování důležité.

Při řízení o povolení ke kácení dřevin rostoucích mimo les orgán veřejné moci posuzuje na návrh žadatele, jehož záměrem je vydání povolení ke kácení dřeviny rostoucí mimo les, zda jsou splněny zákonem stanovené předpoklady pro vydání povolení ke kácení předmětné dřeviny. Těmito předpoklady jsou existence závažných důvodů, a to po vyhodnocení funkčního i estetického významu dřevin. V řízeních se setkávají dva zájmy, záměr žadatele mít právo pokácet předmětnou dřevinu, který je rozdílný od zájmu státu, ochrany předmětné dřeviny. Tyto zájmy se

⁵⁴ § 8 odst. 3 prováděcí vyhlášky

⁵⁵ § 37 správního řádu

⁵⁶ Pokud se na pozemku vyskytuje více dřevin stejného druhu, jsou informace o obvodu dřeviny a její přesné situační zakreslení jediným rozlišovacím znakem sloužící k přesné identifikaci.

v řízení poměří. Zájem veřejný, chránit předmětnou dřevinu, je vyjádřen i v úvodních ustanoveních zákona o ochraně přírody a krajiny⁵⁷, zájem soukromý je ze strany žadatele odůvodněn důvody uváděnými v žádosti. Jejich závažnost pak orgán ochrany přírody v řízení posuzuje.

V rámci hodnocení funkčního a estetického významu dřevin se orgán ochrany přírody musí zabývat nejen samotným popisem dřeviny, vyjádřením její sadovnické hodnoty, fyziologické vitality, stářím, jejím zdravotním stavem, zhodnocením jejího poškození, napadení chorobami či škůdci, doplněného o zvážení nutnosti nezbytných zásahů pro udržení jejího stavu, ale i zhodnocením dalších funkcí. Dřeviny v krajině tvoří biotop jiným organismům, nejsou izolovaným prvkem, a je třeba zohlednit jejich funkci s ohledem k okolní krajině. Např. při zásahu do kompaktního porostu může dojít k jeho otevření, jež může mít dopad na budoucí stav porostu, který na místě zůstane po vykácení. Dřeviny mohou plnit v krajině např. funkci stabilizační, meliorační, mohou být součástí protipovodňových opatření. Jejich úkolem může být zlepšení negativního dopadu nejrůznějších antropogenních činností v krajině, zachycují prach a škodliviny, zlepšují mikroklima. Z hlediska estetické funkce se pak může jednat o odclonění pohledu na výrazný prvek v krajině (např. jejich situování podél fotovoltaických elektráren, stožárů mobilních operátorů), necitlivých zásahů, mohou být využívány jako zvukové bariéry, větrolamy, pohledové clony, doprovodná zeleň silnic, polních cest. V minulosti se dřeviny často vysazovaly do míst s určitou kulturní hodnotou, jejich funkce může být i naučná. Je tedy zcela nepochybné, že při hodnocení funkčního a estetického významu dřeviny je nutné posouzení provést komplexně, s ohledem na všechny funkce, které na dané lokalitě dřevina plní.

Podkladem pro vyhodnocení funkčního a estetického významu dřeviny může být pro orgán ochrany přírody i odborně zpracovaný posudek. Správní praxe využívá např. posudků zpracovaných Správou Chráněné krajinné oblasti Litovelské Pomoraví a krajského střediska Olomouc (dříve Agentura ochrany přírody a krajiny ČR), které jsou pro orgány ochrany přírody zpracovávány bezplatně. Těchto posudků se využívá zejména v případě rozsáhlejších kácení, či pro objektivní určení ekologické újmy.

⁵⁷ § 2 odst. 2 písm. d) zákona o ochraně přírody a krajiny

Ve správní praxi se často setkáváme s nedostatečným posouzením funkcí dřevin odrážející nedostatečnou znalost těchto funkcí. Správní orgány se omezují na popis dřeviny a zhodnocení jejího fyziologického stavu, v mnoha rozhodnutích tato posouzení zcela absentují či rozhodnutí obsahují čistě konstatování, že posouzení funkčního a estetického významu bylo provedeno. Těmito vadami nejvíce trpí rozhodnutí vydávaná obecními úřady malých obcí, kde výkon státní správy na úseku ochrany přírody vykonává přímo starosta⁵⁸.

K nejčastějším důvodům uváděným žadatelem pro povolení kácení dřevin rostoucích mimo les patří velmi často opad listí, nevhodná výsadba, stínění sousedních staveb. V poslední době jsou pak tyto důvody doplňovány obavou z možného pádu stromu, jeho zhoršenou stabilitou. Samotný opad listí či nevhodná výsadba, jenž je následkem neplánovaných výsadeb v minulých letech, nemůže být závažným důvodem k vydání povolení ke kácení dřevin rostoucích mimo les. Opad listí je běžný fyziologický projev většiny dřevin a nelze jej proto akceptovat jako závažný důvod pro povolení kácení. Naopak závažným důvodem pro vydání povolení ke kácení dřevin může být např. její špatný zdravotní stav⁵⁹, zhoršená či narušená stabilita stromu, napadení hnilobou, rozsáhlá poškození kořenového systému či kmene nebo špatná fyziologická vitalita.

Ve správní praxi se setkáváme rovněž s podáváním žádostí o povolení ořezu dřevin, přestože ořez dřevin není podmíněn vydáním povolení a je možné ho proto provést. Při ořezu je však nutno respektovat meze zásahu stanovené zákonem, které jsou formulovány jako ochrana před poškozováním a ničením. Zásah do dřeviny nesmí danou dřevinu poškodit či zničit.

2.2.2. Kácení dřevin se stanovenou velikostí případně jinou charakteristikou (§ 8 odst. 3)

První z výjimek ze zákazu kácení dřevin rostoucích mimo les bez povolení se týká dřevin se stanovenou velikostí případně jinou charakteristikou. V platné právní úpravě se tato výjimka vztahuje na ty dřeviny, které nejsou významným krajinným prvkem, svými rozměry nedosahují stanovené velikosti a jsou-li splněny ostatní podmínky stanovené zákonem a jinými právními předpisy.

⁵⁸ § 103 odst. 4 písm. f) zákona o obcích. Pravidelně se vyskytujícím jevem je zhoršená kvalita výkonu svěřené agendy v období po volbách do obecních zastupitelstev a s tím související obměna starostů.

⁵⁹ Rozhodnutí ministerstva životního prostředí ze dne 3. 12. 2003, č.j. M/101/043/03 SRK/764/P-1496/03

Stanovená velikost je pro stromy i keře rozdílná. U keřů se jedná o porosty do celkové plochy 40 m². Pro posouzení, zda porost podléhá procesu povolování či nikoliv, je rozhodující souvislá, nepřerušovaná plocha porostů. Keře s menší velikostí plochy povolování nepodléhají, souvislé porosty nad 40 m² ano. U dřevin se měří obvod kmene ve výšce 130 cm nad zemí a nesmí přesáhnout 80 cm.

Problémem objevujícím se ve správní praxi je správné určení, zda dřevina o obvodu kmene 80 cm, měřeno ve výčetní výšce, již podléhá režimu povolování či nikoliv. Jelikož prováděcí vyhláška hovoří o „nevyžadování povolení pro stromy o obvodu kmene do 80 cm“, z jazykového výkladu vyplývá, že i obvod 80 cm spadá pod režim výjimky.

V současné právní úpravě již absentuje rozlišování mezi jednotlivými typy subjektů, jež zamýšlí provést kácení dřevin, jak tomu bylo v právní úpravě platné do 30. 11. 2009. Pokud fyzická osoba vlastnila pozemek, který užívala a na kterém rostly stromy se stanovenou velikostí⁶⁰, pak ke kácení těchto stromů nebylo povolení třeba.

Ve správní praxi se často žadatelé dožadují vydání povolení ke kácení dřevin rostoucích mimo les i s menšími parametry, než pro které se povolení vydává a rovněž správní úřady nerespektují tyto zákonné limity. V případě obdržení takového podání by podle mého názoru měl ze strany správního úřadu následovat postup podle § 43 správního řádu a věc by měla být usnesením odložena, neboť se zjevně nejedná o žádost.

2.2.3. Ostatní zvláštní režimy (§ 8 odst. 2, 4)

Druhá skupina výjimek v případě kácení dřevin rostoucích mimo les zahrnuje dřeviny kácené z důvodů pěstebních, při údržbě břehových porostů prováděné při správě vodních toků, v ochranném pásmu zařízení elektrizační a plynárenské soustavy prováděné při provozování těchto soustav a kácené z důvodů zdravotních. Kácení těchto dřevin je prováděno na základě písemného ohlášení ve lhůtě 15 dnů před uvažovaným zásahem a orgán ochrany přírody může v případě rozporu s požadavky na ochranu dřevin do uvažovaného kácení zasáhnout.

Za pěstební důvody zákon označuje provádění výchovné probírky porostů a jejich obnovu. V obou případech se jedná o zásahy do porostů, které jsou prováděny v rámci péče o ně a pro porost jako celek jsou tyto zásahy prospěšné.

⁶⁰ obvod kmene 80 cm měřeno ve výšce 130 cm nad zemí

Údržba břehových porostů prováděna správci vodních toků⁶¹ či kácení v ochranném pásmu zařízení elektrizační a plynárenské soustavy prováděné při provozování těchto soustav jsou další činnosti, při kterých je jiný veřejný zájem nadřazen zájmu ochrany dřevin a tato činnost proto podléhá jen ohlašovacímu režimu. Oprávnění k takové činnosti mají konkrétní, oprávněné subjekty a jsou zakotvena v jednotlivých zvláštních předpisech. Jedním z nejčastějších zásahů v krajině v režimu této výjimky je zásah do břehových porostů, který podléhá i jinému právnímu nástroji v rámci ochrany přírody a krajiny, ochraně významného krajinného prvku.

Posledním důvodem pro kácení dřevin, které podléhá ohlášení před zásahem, je kácení ze zdravotních důvodů. Za tyto důvody považujeme takové, které není možno již řešit péčí o dřevinu (např. ořezem, odborným ošetřením, snížením koruny). Jedná se např. o vážné choroby dřevin (šárka u švestek, grafiózy jilmů, tracheomykózy) či o epidemická onemocnění⁶².

Třetí skupinu výjimek tvoří případy kácení dřevin bez předchozího oznámení tohoto zásahu orgánu ochrany přírody a možnosti zásahu z jeho strany. Jedná se o kácení dřevin v havarijním stavu, kdy je jejich stavem zřejmě a bezprostředně ohrožen život či zdraví nebo hrozí-li škoda značného rozsahu. V praxi dochází ke kácení dřevin, aniž by dřeviny splňovaly kritéria pro kácení v tomto režimu. V takovém případě je toto kácení posuzováno jako kácení dřevin rostoucích mimo les bez vydaného povolení. V případě pokácení dřevin v režimu výjimky má ten, kdo provede kácení vůči orgánu ochrany přírody oznamovací povinnost tohoto zásahu. Ke splnění této povinnosti je stanovena lhůta 15 dnů.

2.2.4. Srovnání právních úprav kácení dřevin před 30. 11. 2009 a dnes

Novela zákona účinná od 1. 12. 2009⁶³ významně zasáhla do úpravy povolování kácení dřevin rostoucích mimo les. První změnou, která byla nově zavedena, bylo zařazení dřevin rostoucích mimo les na silničních pozemcích a u železničních drah do režimu povolování stejně jako u jiných dřevin. V původní úpravě

⁶¹ § 48 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen vodní zákon)

⁶² Stanovisko MŽP č.j.: 410/3312/02 publikováno v Souboru stanovisek k zákonu o ochraně přírody a krajiny v letech 1992 – 2005, MŽP, 2005, edice PLANETA 2005, s. 28

⁶³ zákon č. 349/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 161/1999 Sb., kterým se vyhlašuje Národní park České Švýcarsko, a mění se zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů

bylo kácení těchto dřevin možné bez povolení, jen na základě předchozího oznámení v zákonem stanovené lhůtě 15 dnů. Orgán ochrany přírody tak měl možnost zasáhnout do zamýšleného kácení pouze v případech, kdy kácení odporovalo požadavkům na ochranu dřevin. Vyjmutí této velké skupiny dřevin z obecného zákazu kácení bez příslušného povolení zároveň neumožňovalo jakýkoliv návrat dřevin do krajiny formou uložení provedení náhradní výsadby. Současné zavedení uzavírání dohod s příslušnými správními úřady znamená speciální postup v případě těchto dřevin. Tento postup se jeví jako nadbytečný jak z pohledu ochrany dřeviny, neboť jí tímto není poskytována vyšší, přísnější ochrana, tak i s ohledem na zájmy, které příslušné správní úřady, s nimiž je dohoda uzavírána, hájí.

Při případné novelizaci zákona bych proto doporučovala změnu tohoto ustanovení s vypuštěním speciálního uzavírání dohod a ponechání dřevin rostoucích na silničních pozemcích a u železničních drah v režimu vydávání povolení na základě žádosti.

Další významnější změna se dotkla oblasti výjimek z povolování ke kácení u dřevin se stanovenou velikostí. Původní úprava umožňovala aplikaci této výjimky na užší skupinu dřevin. Týkala se pozemků a dřevin na nich rostoucích, které byly ve vlastnictví fyzických osob, a byla podmíněna používáním těchto pozemků. Dnešní úprava rozšířila uplatnění této výjimky na všechny pozemky, bez rozlišení vlastnictví a skutečného užívání pozemku. Touto úpravou došlo ke značnému zvětšení skupiny dřevin, na něž se výjimka vztahuje, které tak mohou z krajiny mizet bez nahrazení a jen na základě uvážení vlastníka, bez možného ovlivnění státem. Proto bych doporučila přehodnotit rozsah této výjimky a provést její úpravu. Změna může spočívat ve snížení velikostního kritéria, které určuje, zda se na danou dřevinu vydává povolení ke kácení dřevin, nebo omezení výčtu subjektů, kterých se tato výjimka týká. Vzhledem k vhodnosti stejných podmínek pro všechny subjekty bych doporučila snížení velikostního kritéria.

Právní úprava přinesla rovněž velkou pozitivní změnu v podobě sjednocení přístupu ke dřevinám ve vlastnictví různých subjektů. Podle současné právní úpravy již není rozhodující pro skutečnost, zda se na dřevinu vztahuje výjimka z vydávání povolení ke kácení, o jaký subjekt se jedná. Výjimka má platnost ve stejném rozsahu pro všechny.

Legislativní úpravy zákona rovněž změnil výčet dřevin, kterých se dotýká výjimka ze zákazu kácení s režimem ohlašování tohoto kácení před provedením

zásahu. Dříve obecně specifikovaný výkon oprávnění podle zvláštních předpisů s příkladným výčtem předpisů, kterých se výjimka týká, je dnes nahrazen exaktním výčtem činností, na které se vztahuje. Těmito činnostmi jsou provádění údržby břehových porostů při správě vodních toků a odstraňování dřevin v ochranném pásmu zařízení elektrizační a plynárenské soustavy prováděném při provozování těchto soustav.

Podstatnější změna se rovněž dotkla úpravy rozsahu orgánů ochrany přírody příslušných k řešení problematiky kácení dřevin rostoucích mimo les. Blíže se této problematice věnuji v samostatné kapitole.

2.2.5. Kompenzace povoleného kácení

Pokud dojde k povolenému pokácení dřevin, je třeba jej na druhé straně kompenzovat⁶⁴. V případě kácení dřevin rostoucích mimo les na základě povolení se kompenzace provádí formou uložení náhradní výsadby. Tento nástroj je k dispozici povolovacímu správnímu orgánu. Je mu dán jako fakultativní možnost, kterou může využít jen ten orgán ochrany přírody, který rozhoduje o vydání povolení ke kácení dřevin a jeho aplikace je možná pouze současně při vydávání povolení kácení dřevin. O uložení náhradní výsadby se nevede samostatně správní řízení, ale je rozhodováno společně s povolením kácení. Samostatné uložení náhradní výsadby zákon o ochraně přírody a krajiny nepřipouští a takové rozhodnutí by bylo nezákonné. Oprávněné uložení náhradní výsadby tak může být obsaženo jen v rozhodnutí o povolení kácení dřevin rostoucích mimo les podle § 8 odst. 1 zákona o ochraně přírody a krajiny.

Uložená náhradní výsadba musí být přiměřená provedenému pokácení dřevin. Při určování přiměřenosti se vychází z rozsahu uložené náhradní výsadby i z dalších charakteristik jako je druhová skladba vysazovaných dřevin, jejich stáří, způsobu zapěstování, délky uložené následné péče. Účelem uložení náhradní výsadby je kompenzace vzniklé ekologické újmy⁶⁵. Pro oprávněné uložení náhradní výsadby je tedy nezbytné si nejprve vzniklou ekologickou újmu, způsobenou pokácením povolených dřevin, vyjádřit. Ekologickou újmou je třeba chápat ztrátu nebo oslabení přirozených funkcí ekosystémů, vznikající poškozením jejich složek nebo narušením

⁶⁴ PRCHALOVÁ, Jana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny a Natura 2000, Úplné znění zákona s komentářem, judikaturou a prováděcími předpisy*. Aktualizované a rozšířené vydání k 1. 3. 2010. Praha: Linde Praha a.s., 2010, s. 61

⁶⁵ § 9 odst. 1 zákona o ochraně přírody a krajiny

vnitřních vazeb a procesů v důsledku lidské činnosti⁶⁶. Použití neurčitého pojmu „přiměřený“ pro stanovení náhradní výsadby za provedené kácení dřevin rostoucích mimo les působí v současné aplikační praxi problémy. Jednotlivé orgány se vzájemně rozcházejí při stanovení adekvátní náhradní výsadby, přičemž dochází k obtížnému naplňování jedné ze zásad činnosti správních orgánů, zásady legitimního očekávání. Častým jevem je ukládání náhradních výsadeb bez vazby na kompenzaci ekologické újmy a nedostatečné či zcela absentující zdůvodnění jejího rozsahu. V období 2006 – 2011 byly z těchto důvodů Krajským úřadem Olomouckého kraje zrušeny 3 rozhodnutí ze 4 přezkoumávaných.

Kompenzační nástroj v podobě ukládání náhradní výsadby je ze strany správních orgánů ve správní praxi používán spíše v menším rozsahu⁶⁷, zejména v případech rozsáhlejšího kácení u větších investorů. Aplikace tohoto nástroje je u jednotlivých správních orgánů rozdílná. Jeden správní orgán kácení v určitém rozsahu kompenzuje náhradní výsadbou, druhý nikoliv. Orgány ochrany přírody tento nástroj nevyužívají jako prostředek k zachování zeleně v krajině a o to méně ve městech a obcích. Při využití uložení náhradní výsadby je častým jevem stav, kdy se správní orgán vůbec nezabývá přiměřeností uložené náhradní výsadby, zjišťováním vzniklé ekologické újmy. Poněkud problematické se ukazuje ukládání náhradní výsadby v řízeních, která vede obecní úřad obce, jenž zde zároveň vystupuje jako žadatel a tedy i ten, komu by mohlo být provedení náhradní výsadby uloženo. Právě fakultativnost tohoto nástroje umožňuje obecnímu úřadu náhradní výsadbu obci neuložit, zatím co v podobném případě s jiným žadatelem je náhradní výsadba ukládána. Tento postup je v rozporu se zásadou legitimního očekávání a ze strany správního orgánu dochází k upřednostňování zájmu soukromoprávního charakteru před zájmem veřejným, tedy ochranou životního prostředí. K řešení tohoto problému by přispěla legislativní změna, která by kompetenci povolování kácení dřevin a s ní spojené ukládání náhradní výsadby převedla na pověřené obecní úřady.

Dalším problémem, na který správní praxe naráží, je ukládání náhradní výsadby za dřeviny kácené v rámci projektu realizovaného z dotačních prostředků, kdy tento projekt již výsadbu předpokládá. Může se jednat např. o obnovu parku či úpravu veřejných prostranství. Pokud by došlo k uložení náhradní výsadby ze strany

⁶⁶ § 10 zákona o životním prostředí

⁶⁷ Fakultativnost tohoto nástroje umožňuje obecnímu úřadu v případě ukládání náhradní výsadby své obci náhradní výsadbu stanovit v menším rozsahu či k uložení této výsadby nepřistupovat.

orgánu ochrany přírody, jednalo by se o povinnost stanovenou na základě rozhodnutí a pro žadatele by náklady spojené s výsadbou byly v rámci projektu neuznatelnými. Přičemž právě realizace nové výsadby bývá podstatou takových projektů. Ve správní praxi proto dochází v těchto případech k neukládání náhradní výsadby, což je v rozporu se základními zásadami činnosti správních orgánů.

Při stanovení umístění náhradní výsadby je možné uložit výsadbu nejen na pozemcích dotčených provedeným kácením, ale i na pozemcích, které nejsou ve vlastnictví žadatele o kácení. V takovém případě však správní orgán musí mít souhlas vlastníka pozemků, na kterých se náhradní výsadba bude ukládat, a to vyjádřený před vlastním uložením náhradní výsadby⁶⁸. Při ukládání náhradní výsadby ze strany správního orgánu je nezbytné určit i další charakteristiky náhradní výsadby. Rozhodnutí by nemělo obsahovat jen rozsah náhradní výsadby formou počtu dřevin a jejich lokalizaci, ale i termín realizace výsadby, velikost daných sazenic, obvod kmínku či druhovou skladbu. Správní orgán má rovněž možnost stanovit žadateli povinnost následné péče o realizovanou náhradní výsadbu, a to po dobu nezbytně nutnou, s maximální délkou pěti let⁶⁹.

Ačkoliv zákon o ochraně přírody a krajiny hovoří o povinnosti úhrady odvodu do rozpočtu obce pro toho, kdo provádí kácení z důvodu výstavby s povolením orgánu ochrany přírody, je toto ustanovení v současné době neaplikovatelné. Příslušné zákony, které by upravily podmínky ukládání, dosud nebyly vydány. Ve správní praxi se ojediněle setkáváme s protiprávní aplikací ukládání odvodů. V minulosti došlo např. ze strany města Prostějova k vydání obecně závazné vyhlášky⁷⁰, která měla řešit ukládání odvodů za kácení dřevin v majetku města, ta však byla Ústavním soudem zrušena⁷¹. Častější je využívání uzavírání nejrůznějších dohod.

⁶⁸ § 9 odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny

⁶⁹ § 9 odst. 1 zákona o ochraně přírody a krajiny

⁷⁰ Obecně závazná vyhláška č. 8/2003 ze dne 18. 11. 2003 o náhradách za ekologickou újmu při záboru veřejné zeleně v majetku města Prostějova.

⁷¹ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2005, č.j. Pl. ÚS 63/04, publikovaný ve Sbírce zákonů pod č. 210/2005 Sb.

3. Vybrané problematiky správního řízení o povolení ke kácení dřevin rostoucích mimo les

Povolení ke kácení dřevin rostoucích mimo les je vydáváno ve správním řízení, na jehož konci správní orgán rozhodne o vydání či nevydání povolení formou rozhodnutí. Pro vedené řízení platí částečná speciální úprava řízení, která upravuje např. odlišně stanovení lhůt pro vydání rozhodnutí a nařízení ústního jednání, účast občanských sdružení a obcí či stanovení okruhu žadatelů a je obsažená v hmotně právní úpravě⁷². V ostatních procesních otázkách se vychází z obecné procesně právní úpravy, správního řádu. Vydané rozhodnutí je konstitutivního charakteru.

Již na počátku vedeného správního řízení si musí orgán ochrany přírody určit okruh účastníků řízení. Správné stanovení okruhu účastníků řízení je jedním z předpokladů pro procesně bezchybně vedené řízení. Zákon o ochraně přírody a krajiny jako *lex specialis* k obecné procesní úpravě výčet všech účastníků tohoto řízení neupravuje, proto při stanovení okruhu účastníků řízení se vychází z obecného pojetí upraveného v § 27 procesního předpisu. Při stanovení okruhu účastníků řízení je však nezbytné zohlednit speciální úpravu účasti občanů a obcí⁷³.

Řízení o povolení kácení dřevin rostoucích mimo les je řízením návrhovým, které je zahajováno na základě žádosti žadatele. Přestože oprávněnost k podání žádosti o povolení kácení dřevin rostoucích mimo les řeší jednoznačně § 8 prováděcí vyhlášky č. 395/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, setkáváme se ve správní praxi s problémy již při identifikaci žadatele.

Obsahem této kapitoly není rozbor celého správního řízení, ale jen vybraných problematik, na které ve správní praxi narážíme a které činí problémy. Předmětem mého podrobnějšího rozboru jsou tři skupiny subjektů vstupujících do řízení o povolení ke kácení dřevin rostoucích mimo les, a to žadatel, obce a občanská sdružení. Neméně důležitou otázkou k vyjasnění je správné určení věcně a místně příslušného správního orgánu, proto i této otázce se budu podrobněji věnovat.

3.1. Identifikace žadatele

Žádost o povolení ke kácení dřevin rostoucích mimo les podává podle platné právní úpravy vlastník pozemku či nájemce nebo jiný oprávněný uživatel se

⁷² zákon o ochraně přírody a krajiny

⁷³ obsaženou v § 70 a § 71 zákona o ochraně přírody a krajiny

souhlasem vlastníka⁷⁴, přičemž vztah k pozemku a oprávněnost podání žádosti je třeba ze strany žadatele doložit. U vlastníka pozemku je prokázáním vlastnického práva předložení výpisu z katastru nemovitostí, u nájemce je doložením oprávnění nájemní smlouva.

Samotné posouzení vlastnictví pozemku činí největší problémy ve správní praxi zejména v případě probíhajícího převodu pozemku. Pro správné posouzení vlastnictví pozemku ze strany správních orgánů je nezbytné vycházet ze stavu ke dni podání žádosti o povolení ke kácení dřevin. Je-li ke dni podání žádosti ten kdo podal žádost již vlastníkem předmětného pozemku, pak je oprávněný k jejímu podání. Vlastnictví k pozemku nám neosvědčuje kupní smlouva, ale vychází se z aktuálního stavu v katastru nemovitostí.

Pro správní praxi poněkud problematickým se rovněž jeví správné posouzení oprávněného uživatele. Např. v případě Povodí Moravy, s. p., subjektu s právem hospodaření k vodnímu dílu ve vlastnictví České republiky je nezbytné vycházet z § 120 občanského zákoníku, kdy „stavba není součástí pozemku“. Vlastnictví dřevin, jak již bylo dříve uvedeno, nelze jednostranně posuzovat jen s ohledem na skutečnost, na kterém pozemku se nachází, ale při posuzování je nutno zohlednit případnou existenci stavby na tomto pozemku a čeho je dřevina součástí. Pokud tedy předmětné porosty vyrostly na stavbě – hrázi, lze učinit závěr, že takový subjekt s ohledem na svůj vztah k vodnímu dílu – hrázi, je oprávněn podat žádost o povolení ke kácení dřevin a to na základě svého práva hospodaření s tímto majetkem.

Aplikace právní úpravy žadatele v řízení o povolení kácení dřevin rostoucích mimo les v praxi činí často nemalé problémy. Ze strany správních orgánů příslušných k vedení řízení dochází k nesprávnému vyhodnocení došlých podání a vedení řízení na základě podání podatelů nezpůsobilých řízení zahájit, a to s ohledem na nesplnění zákonných kritérií žadatele. Např. Krajský úřad Olomouckého kraje jako odvolací orgán proti rozhodnutím orgánů obcí v přenesené působnosti⁷⁵ řešil v roce 2009 celkem 11 odvolání týkajících se problematiky povolování kácení dřevin rostoucích mimo les. U 36 % odvolání se jednalo o nesprávné posouzení podání ze strany orgánu ochrany přírody. K těmto podáním nezpůsobilým být „žádostí“ o povolení ke kácení předmětných dřevin patří např. podání ze strany osob, které v minulosti provedli výsadbu na cizích pozemcích, majitelů sousedních pozemků,

⁷⁴ § 8 odst. 3 prováděcí vyhlášky

⁷⁵ § 67 odst. 1 písm. a) zákona o obcích

nájemců či vlastníků přilehlých bytových jednotek⁷⁶. Tato podání nejsou učiněna osobou způsobilou k podání žádosti definovanou v prováděcí vyhlášce a na jejich základě nelze vést řízení a vydávat povolení ke kácení.

Problémy činí rovněž nesprávné určení žadatele při podání žádosti zmocněncem. V řízeních dochází k označování zmocněnce žadatele za žadatele. I v případě, že v řízení jedná za žadatele jeho zmocněnec, vystupuje tento zmocněnec pouze jménem zastoupeného. Žadatelem tak i nadále zůstává původní žadatel.

3.2. Účast občanských sdružení

Právo na příznivé životní prostředí stejně jako právo na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů garantované čl. 35 Listiny základních práv a svobod a Aarhuskou úmluvou⁷⁷ se v návaznosti na obecnou úpravu práva na životní prostředí v České republice⁷⁸ promítá do oblasti ochrany přírody a krajiny v ustanoveních § 70, § 71 a § 72 zákona o ochraně přírody a krajiny.

Občanská sdružení⁷⁹ jsou formou účasti veřejnosti⁸⁰ na ochraně přírody a krajiny. Je jim přiznáno právo, za zákonem stanovených podmínek, účastnit se procesu povolování kácení dřevin, a to v postavení účastníka řízení, které jim zákon o ochraně přírody a krajiny přiznává⁸¹.

Právu účasti na rozhodování předchází právo na informace o životním prostředí formou informování se o všech zamýšlených zásazích a zahajovaných správních řízeních, při nichž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny chráněné zákonem o ochraně přírody a krajiny. Zakotvení obou těchto práv v zákonu o ochraně přírody a krajiny je výsledkem transponování závazků dvou ze tří pilířů Aarhuské úmluvy, a to přístupu k informacím a účasti veřejnosti na rozhodování⁸².

⁷⁶ zákon č. 72/1994 Sb., kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (zákon o vlastnictví bytů), ve znění pozdějších předpisů

⁷⁷ Aarhuská úmluva byla publikována ve Sbírce mezinárodních smluv pod č. 124/2004 Sb.m.s. Jedná se o Úmluvu o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí, která byla podepsána jménem České republiky dne 25. 6. 1998 a vstoupila pro ČR v platnost dne 4. 10. 2004.

⁷⁸ zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁹ § 2 zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů

⁸⁰ PRCHALOVÁ, Jana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny a Natura 2000*. Praha: LINDE PRAHA, a.s., 2010. s. 212

⁸¹ § 70 zákona o ochraně přírody a krajiny a § 27 odst. 3 správního řádu

⁸² VLČKOVÁ, Veronika. Aarhuská úmluva a principy dobré správy. In *Principy dobré správy*. Sborník příspěvků přednesených na pracovní konferenci, Masarykova univerzita, 2006. 189-190 s.

Právo přístupu k informacím přísluší takovým občanským sdružením a jejich organizačním jednotkám, jejichž hlavním posláním je podle stanov ochrana přírody a krajiny a které mají právní subjektivitu. Je uplatňováno formou žádosti o informování, s platností na jeden rok ode dne podání u příslušného orgánu státní správy, s věcnou a časovou specifikací⁸³. Své právo na informování však občanská sdružení mohou uplatnit nejen u orgánu ochrany přírody, jenž povede řízení o povolování kácení dřevin, ale i u jiných orgánů státní správy, příslušných k vydání rozhodnutí, za podmínek, že se tato řízení dotýkají zájmů ochrany přírody a krajiny⁸⁴. Ze strany občanských sdružení je tohoto práva často využíváno. S právem občanských sdružení být informováni o zamýšlených zásazích a zahajovaných správních řízeních je spojena povinnost správního orgánu informovat. Informování musí být písemné a individuální a nelze jej nahradit doručováním veřejnou vyhláškou⁸⁵.

Účastníkem řízení se občanské sdružení stává za kumulativního splnění podmínek. A to v případech podané žádosti o informace o životním prostředí a písemného oznámení své účasti ve správním řízení v zákonem stanovené osmidenní lhůtě. Počátek běhu lhůty pro přihlášení občanského sdružení určuje den sdělení informace o zahájení řízení⁸⁶.

Procesní postavení občanských sdružení jako účastníků řízení podle § 70 odst. 3 zákona o ochraně přírody a krajiny vychází z obecné úpravy účastníků řízení, rozsah jejich procesních práv odpovídá právům účastníka podle § 27 odst. 2 správního řádu. V případě oznámení účasti v řízení a nesplnění zákonem o ochraně přírody a krajiny stanovených podmínek pro účast správní orgán usnesením rozhodne, že se o účastníka řízení nejedná⁸⁷.

Kromě účasti v řízení, která vyplývá ze speciální úpravy obsažené v hmotně právním předpisu, mohou i občanská sdružení, jelikož jsou právnickými osobami⁸⁸, být v postavení účastníka řízení vzhledem k obecné definici účastníků řízení či být přímo v pozici žadatele.

Ve správní praxi se s opomíjením oznamování zahájených řízení občanským sdružením setkáváme spíše ojediněle, a to zejména u malých obecních úřadů.

⁸³ § 70 odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny

⁸⁴ Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 12. 2005, č.j. 3 As 8/2005-118 svědčí účastenství občanskému sdružení pouze v takovém správním řízení, jež je způsobilé zasáhnout zájmy vymezené v § 2 odst. 1 zákona o ochraně přírody a krajiny.

⁸⁵ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 20. 4. 2006, č.j.: 30 Ca 5/2006 - 21

⁸⁶ § 70 odst. 3 zákona o ochraně přírody a krajiny

⁸⁷ § 28 správního řádu

⁸⁸ § 2 odst. 3 zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů

K minimalizaci těchto chyb napomáhá rovněž zvýšená metodická pomoc ze strany krajského úřadu.

3.3. Postavení obce v řízeních o povoleních ke kácení dřevin rostoucích mimo les

Zákon o ochraně přírody a krajiny přiznává obcím jako základnímu samosprávnému společenství občanů ve svém územním obvodu postavení účastníka řízení. Toto postavení má v řízeních vedených podle zákona o ochraně přírody a krajiny. Přestože řízení o povolení kácení dřevin rostoucích mimo les může být jedním z takových řízení, je třeba otázku postavení obce jako účastníka řízení vyplývající z hmotně právní úpravy posuzovat v každém individuálním případě samostatně.

Obecně zákon o ochraně přírody a krajiny obci postavení účastníka řízení nepřiznává v případě, pokud v téže věci rozhoduje jako orgán ochrany přírody. Obecní úřad je příslušný k povolování kácení dřevin rostoucích mimo les podle § 8 odst. 1 zákona⁸⁹ mimo území národních parků, dále mimo všech kategorií maloplošných zvláště chráněných území a ochranných pásem těchto zvláště chráněných území, tedy národních přírodních rezervací, národních přírodních památek, přírodních rezervací a přírodních památek. V těchto případech tedy obec účastníkem řízení nebude. Naopak pokud se jedná o povolování kácení dřevin na území těchto zvláště chráněných území a jejich ochranných pásem, postavení účastníka řízení obci přísluší.

Postavení účastníka řízení obci je přiznáno rovněž v řízeních, kdy se jedná o pozastavení, omezení nebo zakázání kácení oznámeného podle § 8 odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny, tedy v případě, že se jedná o kácení dřevin z důvodů pěstebních, při údržbě břehových porostů prováděné při správě vodních toků, odstraňování dřevin v ochranném pásmu zařízení elektrizační a plynárenské soustavy prováděném při provozu těchto soustav a dále v případě kácení z důvodů zdravotních. Institut pozastavení, omezení či zákazu má možnost využít jako orgán ochrany přírody obecní úřad obcí s rozšířenou působností⁹⁰, který je příslušný k vedení tohoto řízení a obec tak splňuje podmínku postavení účastníka v řízení stanovenou v § 71 zákona o ochraně přírody a krajiny, pokud se nejedná zároveň o

⁸⁹ § 76 zákona o ochraně přírody a krajiny

⁹⁰ § 77 odst. 1 písm. h) a § 8 odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny

obec, která v přenesené působnosti vykonává činnost obecního úřadu obce s přenesenou působností⁹¹.

Zvláštními případy pak budou řízení vedená na základě provedené atrakce či delegace. Obec, která by v případě rozhodování jako orgán ochrany přírody nemohla být zároveň účastníkem podle § 71 zákona o ochraně přírody a krajiny, takové postavení účastníka řízení při vedení řízení jiným správním orgánem získá.

Kromě postavení obce jako účastníka řízení vyplývající přímo ze zákona o ochraně přírody a krajiny jakožto speciálního zákona ve vztahu k procesní úpravě, kdy se prostřednictvím obce, územně samosprávného celku, zajišťuje zapojení veřejnosti do rozhodování v oblasti ochrany přírody, která je součástí ochrany životního prostředí, může obec být v postavení účastníka řízení s ohledem na svá vlastnická práva. Je-li tedy obec vlastníkem či spoluvlastníkem⁹² pozemku, na kterém dřevina, o niž bude v řízení rozhodováno, roste, vyplývá její postavení účastníka řízení z obecné úpravy účastníků řízení, případně se může jednat přímo o žadatele o povolení kácení dřeviny rostoucích mimo les. Při tomto postavení obce jako účastníka řízení může dojít, a v praxi se to rovněž často stává, k situaci, kdy řízení o povolení ke kácení dřevin rostoucích mimo les vede obecní úřad a zároveň je tato obec účastníkem řízení. Při těchto typech řízení bývá vznášena ze strany jiných subjektů námitka podjatosti pracovníků úřadu. K problematice se již vyjádřil i Nejvyšší správní soud, kdy vyloučení pracovníků pro námitku podjatosti bez dalšího odmítl⁹³. Na řešení této problematiky narážíme např. u obecních parků, obecních cest s doprovodnou zelení, veřejného prostranství, bezejmenných vodních toků, interakčních prvků, školních zahrad. Zejména u malých obcí, kdy výkon státní správy zajišťuje přímo starosta, je střetávání zájmu obce jako vlastníka pozemků s trvalými porosty, jenž má zájem provést pokácení daného porostu, tedy zájem soukromý, na straně jedné s výkonem přenesené působnosti, tj. zajišťování ochrany veřejného zájmu, střetem dvou rozdílných zájmů, kdy oba zájmy mnohdy hájí jedna osoba, starosta. Neutrannost takových rozhodnutí je velkou otázkou k diskuzi.

Řešením této situace by byla legislativní změna, která by spočívala v převedení kompetence povolování kácení dřevin rostoucích mimo les z obecních úřadů na pověřené obecní úřady.

⁹¹ zákon č. 314/2002 Sb., o pověřených obecních úřadech a obecních úřadech obcí s rozšířenou působností, ve znění pozdějších předpisů

⁹² § 136 občanského zákoníku

⁹³ rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 12. 2004, sp.zn. 2As 21/2004 – 67

Velkým problematickým jevem vyskytujícím se ve správní praxi je zapojování komisí rady a zastupitelstva do rozhodovacího procesu. Jejich neoprávněné zapojování je jevem vyskytujícím se na nejmenších obecních úřadech, které vychází z nedostatečného seznámení se s problematikou.

Zastupitelstvu, jako orgánu obce rozhodujícímu ve věcech samostatné působnosti obce⁹⁴, nepřísluší zapojovat se do výkonu přenesené působnosti v ochraně přírody a krajiny. Tento orgán územně samosprávného celku se k zamýšlenému kácení dřevin vyjadřuje pouze z hlediska vlastnického vztahu k pozemku, na kterém dřevina roste, kdy svým usnesením vyjádří vůli za vlastníka žádost o povolení ke kácení dřevin rostoucích mimo les podat příslušnému správnímu orgánu či nikoliv. Do výkonu přenesené působnosti, spočívající v tomto případě ve vedení správního řízení a vydávání rozhodnutí, právo zasahovat nemá.

Ve správní praxi se rovněž objevuje vydávání povolení komisí životního prostředí. V případě posuzování oprávněného zapojení komise rady do výkonu přenesené působnosti nelze učinit obecný závěr a je nutné vycházet z konkrétní situace v dané obci. Komise rady je obecně iniciativní a poradní orgán rady obce⁹⁵, které však může být, po projednání s ředitelem krajského úřadu, starostou svěřen výkon přenesené působnosti, tedy i povolování kácení dřevin rostoucích mimo les. Oprávněné zapojení do rozhodovacího procesu je podmíněno nejen svěřením výkonu přenesené působnosti v této věci, ale rovněž zvláštní odbornou způsobilostí předsedy komise pro oblast ochrany přírody a krajiny⁹⁶. V rámci Olomouckého kraje není jediná obec, kde by komisi životního prostředí byl svěřen výkon přenesené působnosti. Přesto bylo zjištěno v období 2006 - 2011 ve čtyřech obcích vydávání rozhodnutí o povolení kácení dřevin komisí životního prostředí⁹⁷.

3.4. Orgány ochrany přírody v oblasti povolování kácení dřevin

Právní úprava platná do 30. 11. 2009 svěřovala problematiku povolování kácení dřevin spolu i s možností pozastavení, omezení či zakázání této činnosti

⁹⁴ § 84 odst. 1 zákona o obcích

⁹⁵ § 122 odst. 1 zákona o obcích

⁹⁶ § 122 odst. 2 a 3 zákona o obcích

⁹⁷ Počet obcí, kde je do povolování kácení zapojena komise životního prostředí jako výkonný orgán obce, může být více. Uváděný počet odráží zjištění Krajského úřadu Olomouckého kraje získaná v rámci odvolacího řízení.

především obecním úřadům jako nejnižším článkům státní správy. Dalším orgánem ochrany přírody k povolování kácení byly jednotlivé správy národních parků na území národních parků. Odvolacím orgánem proti rozhodnutím obecních úřadů na území chráněné krajinné oblasti byly správy chráněných krajinných oblastí, mimo tato území krajské úřady. Na území národních parků bylo odvolacím orgánem Ministerstvo životního prostředí.

Současná koncepce (účinná od 1. 12. 2009) vychází z rozdílného pojetí správy, jež více respektuje územní rozčlenění krajiny na segmenty podle nutnosti různé úrovně ochrany. Správu daného území průřezově ve všech oblastech správy v rámci ochrany přírody svěřuje vždy jednomu orgánu ochrany přírody. Tento koncepční přístup je však v problematice kácení dřevin narušen tím, že zatím co otázku povolování kácení dřevin a s ní spojené ukládání výsadby náhradních dřevin je kompetentní řešit opět zejména obecní úřad, oznámení o kácení dřevin podle § 8 odst. 2 a 4 zákona o ochraně přírody a krajiny a případné pozastavení, omezení či zákaz tohoto kácení řeší obecní úřad obcí s rozšířenou působností. Vykonávání správy v rámci jednoho území tak klade větší požadavky na vzájemnou spolupráci a informovanost mezi jednotlivými orgány ochrany přírody a je komplikovanější ve vztahu k veřejnosti.

Původní územní rozdělení na území sloužící zájmům obrany státu⁹⁸, na které se nevztahovalo ustanovení o zákazu kácení dřevin, a území mimo tato území, je obohaceno o roztržštění na další území, s jinými orgány ochrany přírody kompetentními k povolování kácení dřevin rostoucích mimo les.

Obecně povolování kácení dřevin mimo vojenské újezdy obecní úřady neřeší na území zvláště chráněných území a ochranných pásem těchto území s výjimkou chráněných krajinných oblastí. Na území národních parků je povolovacím orgánem správa národního parku, na území přírodních rezervací a přírodních památek krajské úřady či správy chráněné krajinné oblasti a na území vojenských újezdů újezdní úřady. Na pozemcích a stavbách, které tvoří součást objektů důležitých pro obranu státu mimo vojenské újezdy je věcně a místně příslušným orgánem ochrany přírody Ministerstvo životního prostředí⁹⁹. Jedná se např. o objekty kasáren a vojenské areály mimo vojenské újezdy.

⁹⁸ zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů

⁹⁹ § 76 až § 79 zákona o ochraně přírody a krajiny

S větším počtem správních orgánů příslušných k povolování souvisí rovněž zvýšený počet odvolacích orgánů. Odvolacími orgány tak podle toho kdo rozhoduje v I. instanci může být krajský úřad (u obecních úřadů), správa chráněné krajinné oblasti (u obecních úřadů na území chráněných krajinných oblastí), Ministerstvo životního prostředí (u krajských úřadů, správ chráněných krajinných oblastí a správ národních parků), Ministerstvo obrany (u újezdních úřadů) a ministr (v případě rozhodnutí Ministerstva životního prostředí).

Tato pestrost kompetentních orgánů se odráží nejen v různé kvalitě jednotlivých rozhodnutí a vedených řízení, ale i v obtížnějším naplňování jedné ze základních zásad činnosti správních orgánů, zásady legitimního očekávání¹⁰⁰. Pro občana jako adresáta veřejné správy přináší tato úprava mnohem obtížnější orientaci ve výkonu státní správy na úseku povolování kácení dřevin rostoucích mimo les. Navíc zapojení všech orgánů ochrany přírody, vyjma pověřených obecních úřadů, do problematiky povolování kácení dřevin je nepřiměřené vzhledem k řešené problematice.

Výčet orgánů ochrany přírody příslušných k řešení problematiky kácení dřevin rostoucích mimo les je třeba pro úplnost doplnit o další orgán ochrany přírody, který do této problematiky vstupuje a má v této oblasti postavení dozorčího a sankčního orgánu, a to o Českou inspekci životního prostředí¹⁰¹.

Kvalita výkonu státní správy v této oblasti je odrazem znalostí a praxe jednotlivých úředníků, kteří tuto správu vykonávají. Znalosti na úseku ochrany dřevin se obecně u úředníků územně samosprávných celků a zaměstnanců správ ověřují v rámci povinně absolvované zvláštní odborné způsobilosti¹⁰², případně je tato znalost nahrazena uznáním rovnocennosti vzdělání. Stranou tohoto ověřování znalostí stojí pracovníci České inspekce životního prostředí, obou ministerstev, vojenských úřadů a starostové jednotlivých obcí, kteří se rovněž na výkonu státní správy v oblasti kácení dřevin podílí a u kterých k absolvování zvláštní odborné způsobilosti nedochází.

Při nejbližší změně zákona bych proto doporučovala upravit současnou legislativu tak, aby došlo ke změně v šíři kompetentních orgánů ochrany přírody

¹⁰⁰ § 2 odst. 4 správního řádu

¹⁰¹ zákon č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰² § 21 zákona č. 312/2002 Sb., o úřednících územně samosprávných celků a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a § 79a zákona o ochraně přírody a krajiny

k dané problematice. Povolování kácení dřevin rostoucích mimo les v rozsahu dnešní působnosti obecního úřadu navrhuji přenést na pověřené obecní úřady a spojit tuto agendu rovněž s přijímáním oznámení o kácení dřevin podle § 8 odst. 2 a 4 zákona o ochraně přírody a krajiny a rozhodováním o pozastavení, omezení či zákazu tohoto kácení. Agendu tak bude vykonávat jeden orgán ochrany přírody odborně způsobilý, neboť pracovníci pověřených obecních úřadů již dnes musí mít absolvované zkoušky odborné způsobilosti, přičemž bude zachována maximální blízkost k občanovi. Rovněž agendu, kterou dnes vykonává v I. instanci Ministerstvo životního prostředí v této problematice, navrhuji přenést na jiný článek výkonu státní správy, např. na krajské úřady. Dojde tak nejen ke snížení počtu orgánů ochrany přírody kompetentních k řešení této problematiky, ale i snazšímu naplňování základních zásad činnosti správních orgánů a v neposlední řadě bude tato úprava znamenat usnadnění orientace pro občana.

Rovněž navrhuji legislativní úpravu spočívající v doplnění povinnosti absolvování zkoušek odborné způsobilosti pro pracovníky České inspekce životního prostředí, neboť pracovníci dozorčího a sankčního orgánu by měli být jako první odborně způsobilí.

Závěr

V rámci své práce jsem zpracovala základní přehled ochrany dřevin v českém právu v právní úpravě platné k 31. 12. 2011, s cíleným zaměřením na oblast ochrany dřevin obsažené v zákoně o ochraně přírody a krajiny. Podrobnější analýzu jsem věnovala ochraně dřevin rostoucích mimo les, zejména jejímu třetímu pilíři, zákazu kácení bez povolení, a problematice povolování kácení, doplněné o kompenzaci tohoto kácení. Provedla jsem srovnání současné legislativy s úpravou před 1. 12. 2009.

Z celého správního řízení, které je vedeno při povolování kácení dřevin, jsem si vybrala čtyři problematiky, řešené ve správní praxi s různými problémy, a zpracovala jejich podrobný rozbor. Jedná se o problematiku identifikace žadatele, účasti občanských sdružení, postavení obce v řízeních o povoleních ke kácení dřevin rostoucích mimo les a orgánů ochrany přírody příslušných k řízení.

V rámci zpracovávaných témat jsem identifikovala problémy současné právní úpravy a k jejich odstranění navrhla šest dílčích legislativních změn. Tyto změny se týkají vypuštění uzavírání dohod při povolování kácení dřevin na silničních pozemcích a u železničních drah, zmenšení velikostního kritéria u výjimky pro kácení dřevin s povolenou velikostí či jinou charakteristikou, převodu kompetence povolování kácení a ukládání náhradních výsadeb v rozsahu působnosti obecních úřadů na pověřené obecní úřady a spojení této agendy s přijímáním oznámení o kácení dřevin podle § 8 odst. 2 a 4 zákona o ochraně přírody a krajiny a rozhodováním o pozastavení, omezení či zákazu tohoto kácení, převodu kompetence povolování kácení dřevin v působnosti Ministerstva životního prostředí na jiný článek výkonu státní správy a stanovení povinnosti absolvování zkoušek odborné způsobilosti pro pracovníky České inspekce životního prostředí. Zavedení navržených legislativních změn do praxe by znamenalo zjednodušení a účelnější výkon agendy v této oblasti.

Při zpracování mé práce jsem využila maximálního povoleného rozsahu bakalářské práce. V práci bylo využito zkušeností a zjištění získaných z vlastní správní praxe.

Seznam použitých zdrojů

Právní předpisy

- ❖ ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- ❖ usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
- ❖ zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů
- ❖ zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů
- ❖ zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů
- ❖ zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů
- ❖ zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- ❖ zákon č. 266/1994 Sb., o drahách, ve znění pozdějších předpisů
- ❖ zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů
- ❖ zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů
- ❖ zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- ❖ zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů
- ❖ zákon č. 16/1997 Sb., o podmínkách dovozu a vývozu ohrožených druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a změně a doplnění zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů
- ❖ zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů
- ❖ zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů
- ❖ zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

- ❖ zákon č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa, ve znění pozdějších předpisů
- ❖ zákon č. 72/1994 Sb., kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (zákon o vlastnictví bytů), ve znění pozdějších předpisů
- ❖ zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
- ❖ zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
- ❖ zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- ❖ zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- ❖ zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů
- ❖ zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů
- ❖ zákon č. 314/2002 Sb., o pověřených obecních úřadech a obecních úřadech obcí s rozšířenou působností, ve znění pozdějších předpisů
- ❖ zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- ❖ vyhláška ministerstva životního prostředí České republiky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

Monografie

- ❖ DAMOHORSKÝ, Milan. *České právo životního prostředí*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2006. 213 s.
- ❖ DAMOHORSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010. 629 s.
- ❖ DIENSTBIER, Filip. *Vybrané otázky právní úpravy ochrany dřevin v ČR*. Rosice: SCHOLA ARBICULTURA s.r.o., 2002. s. 27
- ❖ HRADEC, Vratislav. *Lexikon práva životního prostředí*. Praha: EUROLEX BOHEMIA s.r.o., 2005. 1145 s.
- ❖ KOLAŘÍK, Jaroslav a kol. *Péče o dřeviny rostoucí mimo les – I. 2. doplněné vydání*. Vlašim: ČSOP, 2003. 261 s.

- ❖ KOLAŘÍK, Jaroslav a kol. *Péče o dřeviny rostoucí mimo les – II.* 2. doplněné vydání. Vlašim: ČSOP, 2005. 720 s.
- ❖ LANGROVÁ, Veronika. *Přehled judikatury z oblasti životního prostředí.* Praha: ASPI, 2007. 380 s.
- ❖ NOVOTNÁ, Dagmar a kol. *Úvod do pojmosloví v ekologii krajiny.* Praha: MŽP ve spolupráci s vydavatelstvím ENIGMA, s.r.o., 2001. 399 s.
- ❖ PRCHALOVÁ, Jana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny a Natura 2000.* Praha: LINDE PRAHA, a.s., 2010. 431 s.
- ❖ REŠ, Bohumil. *Památné stromy.* Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 1998. 64 s.
- ❖ VLČKOVÁ, Jitka. *Průvodce ochranou životního prostředí pro veřejnou správu.* Praha: IREAS, Institut pro strukturální politiku, o.p.s., 2008. 416 s.

Časopisy

- ❖ *Zahrada-park-krajina*, 2009

Webové prameny

- ❖ www.natura2000.cz
- ❖ www.nature.cz

Ostatní prameny

- ❖ *Principy dobré správy.* Sborník příspěvků přednesených na pracovní konferenci, Masarykova univerzita, 2006. 265 s.
- ❖ Aarhuská úmluva publikována ve Sbírce mezinárodních smluv pod č. 124/2004 Sb.m.s.
- ❖ sdělení č. 14 odboru legislativního MŽP ve Věstníku MŽP č. 7/1999
- ❖ nález Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2005, č.j. Pl. ÚS 63/04, publikovaný ve Sbírce zákonů pod č. 210/2005 Sb.
- ❖ rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 8. 2004, č.j. 7 A 46/2001-56
- ❖ rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 12. 2004, sp.zn. 2As 21/2004 – 67

- ❖ rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 12. 2005, č.j. 3 As 8/2005-118
- ❖ rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 20. 4. 2006, č.j.: 30 Ca 5/2006 – 21
- ❖ rozhodnutí ministerstva životního prostředí ze dne 3. 12. 2003, č.j. M/101/043/03 SRK/764/P-1496/03
- ❖ stanovisko MŽP č.j.: 410/3312/02 publikováno v *Souboru stanovisek k zákonu o ochraně přírody a krajiny v letech 1992 – 2005*, MŽP, 2005, edice PLANETA 2005, s. 28
- ❖ Obecně závazná vyhláška č. 8/2003 ze dne 18. 11. 2003 o náhradách za ekologickou újmu při záboru veřejné zeleně v majetku města Prostějova

Shrnutí

Ve své práci jsem se věnovala tématu ochrany dřevin v českém právu se zaměřením na problematiku kácení dřevin. Práce je rozdělena do tří kapitol.

První kapitola přináší rámcový přehled ochrany dřevin v českém právu. Druhá kapitola je věnována podrobnějšímu rozboru ochrany dřevin z pohledu zákona o ochraně přírody a krajiny a zejména třetímu pilíři ochrany dřevin, zákazu kácení bez povolení. V jednotlivých podkapitolách jsou rozebrány možnosti kácení a jejich kompenzace. Podkapitoly uzavírá část věnující se srovnání platné legislativy s úpravou před 1. 12. 2009.

Ve třetí kapitole je věnován podrobný rozbor vybraným čtyřem problematikám, které přináší ve správní praxi problémy (problematice identifikace žadatele, účasti občanských sdružení, postavení obce v řízeních o povolení ke kácení dřevin rostoucích mimo les a orgánům ochrany přírody příslušných k řízení).

V rámci zpracovávaných témat jsem navrhla šest legislativních změn zákona. Tyto změny se týkají vypuštění uzavírání dohod při povolování kácení dřevin na silničních pozemcích a u železničních drah, zmenšení velikostního kritéria u výjimky pro kácení dřevin s povolenou velikostí či jinou charakteristikou, převodu kompetence povolování kácení a ukládání náhradních výsadeb z obecních úřadů na pověřené obecní úřady a spojení této agendy s přijímáním oznámení o kácení dřevin podle § 8 odst. 2 a 4 zákona o ochraně přírody a krajiny a rozhodováním o pozastavení, omezení či zákazu tohoto kácení, převodu kompetence povolování kácení dřevin v působnosti Ministerstva životního prostředí na jiný článek výkonu státní správy a stanovení povinnosti absolvování zkoušek odborné způsobilosti pro pracovníky České inspekce životního prostředí.

Summary

In my dissertation I focus on the protection of woody plants in the Czech law with an emphasis on felling woody plants. The thesis is divided into three chapters.

The first chapter contains a general overview of the woody plants protection in the Czech law. The second chapter introduces a detailed analysis of woody plants protection in terms of the environmental and landscape conservation law, and especially the third pillar of woody plants protection - the ban on felling without permission. The subheads discuss the possibilities of felling and their surrogates, concluded by a part comparing the current legislation to its form before 1st December 2009.

The third chapter provides a detailed analysis of four selected issues that cause problems in the administrative practice (problems of identification of the applicant, participation of civil associations, the status of municipality in the proceedings for permission to fell woody plants growing outside a forest and of environmental authorities responsible for the management).

I have proposed six legislative changes to the law in relation to the treated topics. These changes concern deletion of agreements for the permission of felling woody plants at road and railway track lands, reduction of size criteria in the exception for felling woody plants with a permitted size or other characteristic, transfer of competences for permitting felling and ordering surrogate planting from municipalities to designated authorities, and connecting this agenda to taking notifications of felling woody plants according to § 8 paragraph 2 and 4 of the Act on environmental and landscape conservation and deciding on the suspension, restriction or prohibition of this felling, transfer of powers authorizing felling woody plants in the scope of the Ministry of Environment to another part of the state administration, and setting down an obligation for completing qualification tests for the Czech Environmental Inspectorate workers.

Seznam klíčových slov v českém a anglickém jazyce

dřevina, kácení dřevin, náhradní výsadba, legislativní změny, obce, občanská sdružení, ochrana přírody, orgány ochrany přírody, oznámení kácení, správní řízení, zkoušky odborné způsobilosti, žadatel, životní prostředí

woody plant, felling woody plants, surrogate planting, legislative changes, municipalities, civil associations, environmental protection, environmental protection authorities, felling notification, administrative proceeding, qualification tests, applicant, environment